

HSS-005

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขไฟป่าหมอกควัน PM2.5
ในพื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

Public participation in preventing and solving forest fires and PM2.5 smog in
the Ubonrat Dam Municipality area. Ubonrat District Khon Kaen Province

พงษ์เมธี ไชยศรีหา^{1,*}, และ ภาณุวัฒน์ กิตติกรวรรณท์ รัตน์พิมลพลแสน²

Pongmetee Chaiseeha^{1,*}, Panuwat Kittikornwaranon Rattanaphimonphonsaen²

^{1,2} คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2} Faculty of Social Sciences and Humanities Northeastern University

*Corresponding author's e-mail: pongmetee.cha@neu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน 2) ศึกษาข้อเสนอแนะวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสำรวจ เก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 364 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.686) จำแนกเป็นรายด้านเรียงลำดับมากไปหาน้อย ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.628) รองลงมาเป็นด้านความเพียงพอและการเข้าถึงข้อมูล ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.640) ด้านทรัพยากร ($\bar{X} = 4.03$ S.D. 0.640) และด้านความครอบคลุมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย น้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.741)

2) ข้อเสนอแนะวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้ความรู้เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ภาครัฐควรส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน และภาครัฐควรมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

คำสำคัญ: ไฟป่าหมอกควัน, การมีส่วนร่วมของประชาชน, PM2.5 ไฟป่าหมอกควัน

ABSTRACT

The objectives of this research are to 1) study the process of public participation. in preventing and solving the problem of forest fires and smog. 2) Study recommendations for methods to prevent and solve the problem of forest fires and smog caused by public participation. This research has people. It is quantitative research by surveying, collecting data using questionnaires. The sample group was people living in the area of Ubonrat Dam Subdistrict Municipality. Ubonrat District Khon Kaen Province, totaling 364 people. Statistics used in data analysis include mean and standard deviation.

The results of the study found that

1) Public participation process to prevent and solve the problem of forest fires and smog Overall, it is at a high level ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.686). Classified by aspect in descending order. Transparency aspect ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.628), followed by adequacy and access to information ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.640), resources aspect ($\bar{X} = 4.03$ S.D. 0.640) and least coverage of stakeholders ($\bar{X} = 4.03$, S.D = 0.741)

2) Suggestions on methods for preventing and solving forest fire and smog problems caused by public participation. Government agencies and officials should provide knowledge on preventing and solving forest fire and haze problems. The government should encourage citizens to participate in determining procedures for preventing and solving forest fire and haze problems. And the government should have strict law enforcement measures to prevent repeat offenses.

Keywords: Forest fires and haze, Public participation, PM2.5 smog

บทนำ

ประเทศไทยเกิดสถานการณ์ฝุ่นละอองเกินเกณฑ์มาตรฐานในหลายพื้นที่ มีค่าฝุ่นละอองเพิ่มสูงขึ้น และเกินเกณฑ์มาตรฐาน ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดขอนแก่นประสบปัญหาผลกระทบจากไฟป่าหมอกควันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสุขภาพ ของประชาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งการเกิดไฟป่าหรือการเผาไหม้เชื้อเพลิงหรือวัสดุต่างๆ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดฝุ่น PM2.5 จากข้อมูลสถิติของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช1 พบว่าไฟไหม้ป่าในประเทศไทย ระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ 2556 – 2565 เกิดไฟไหม้ป่าทั้งหมด 51,265 ครั้ง พื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ 892,309 ไร่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด ระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ 2556 – 2565 เกิดไฟไหม้ป่าทั้งหมด 10,432 ครั้ง พื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ 157,311 ไร่ (ฐานเศรษฐกิจ, 2566) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 เปิดเผยถึง สถานการณ์ไฟป่าหมอกควันและ PM2.5 ของจังหวัดขอนแก่น ที่มีค่าคุณภาพอากาศเกินมาตรฐานมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาลงถึง 32 วัน ในวันที่ (11 มีนาคม 67) ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 มีค่า 57 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ในระดับเกินมาตรฐาน (ระดับสีส้ม) ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการเผาป่า เผาพื้นที่การเกษตรโดยจำนวนจุดความร้อนที่ตรวจพบตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 10 มีนาคม 2567 มีจำนวน 1,490 จุด ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่การเกษตรร้อยละ 35.3 รองลงมาเป็นพื้นที่ป่านุรักษ์ร้อยละ 24.6 และเขต สปก.ร้อยละ 17.5 (เพชรรัตน์ วงละหา, 2567) จนกระทั่งเดือนเมษายน 2566 จังหวัดขอนแก่น ประสบกับปัญหาหมอกควันทางอากาศครั้งอันดับเมืองอากาศยอดเยี่ยมจากไฟป่าผลาญพื้นที่ ศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ กรมควบคุมมลพิษ (2566) รายงานสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน หรือ PM 2.5 ว่าจากการตรวจสอบสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก หรือ PM2.5 ล่าสุดเช้าวันนี้ พบว่าทั่วทั้ง จ.ขอนแก่น มีปริมาณฝุ่นปกคลุมอย่างมาก ซึ่งจากการวัดค่าปริมาณฝุ่นจากแอปพลิเคชัน IQAir AirVisual พบว่าบริเวณภายในเขตอำเภอเมืองในขอนแก่น ค่าดัชนีชี้วัดคุณภาพอากาศ สูงถึง 152 AQI อยู่ในระดับสีแดง ซึ่งกระทบต่อสุขภาพ

สถานการณ์หมอกควันในจังหวัดขอนแก่นนั้นยังคงวิกฤตต่อเนื่อง ซึ่งพื้นที่กลายเป็นพื้นที่สีแดง มีฝุ่นควันที่เป็นอันตรายกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสภาพท้องฟ้าในจังหวัดขอนแก่นยังเต็มไปด้วยหมอกควันไฟป่าปกคลุม ทิศนวิสัยการมอง เห็นไม่ชัดเจน มองด้วยสายตาเห็นฝุ่นควันลอยในอากาศ จนหมอกขมัว ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องป้องกันฝุ่นละออง และยังคงสวมใส่หน้ากากอนามัย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยทุกภาคส่วนและประชาชนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับบนไปจนถึงระดับล่าง เพื่อหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน การแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ประชาชนในพื้นที่เป็นส่วนสำคัญที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด โดยที่รู้และเข้าใจสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ การประกอบอาชีพและอื่นๆ ในพื้นที่ หากผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงผลกระทบจากมลพิษทางอากาศโดยการร่วมมือกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ภาคประชาสังคม จะทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (กรมควบคุมมลพิษ, 2560)

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกกรณีศึกษา พื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประชาชนได้รับผลกระทบจากมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 และประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบและเป็นพื้นที่ราบสูงเป็นส่วนใหญ่ปัญหาไฟป่าหมอกควัน มลพิษจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ในจังหวัดขอนแก่นเกิดขึ้น

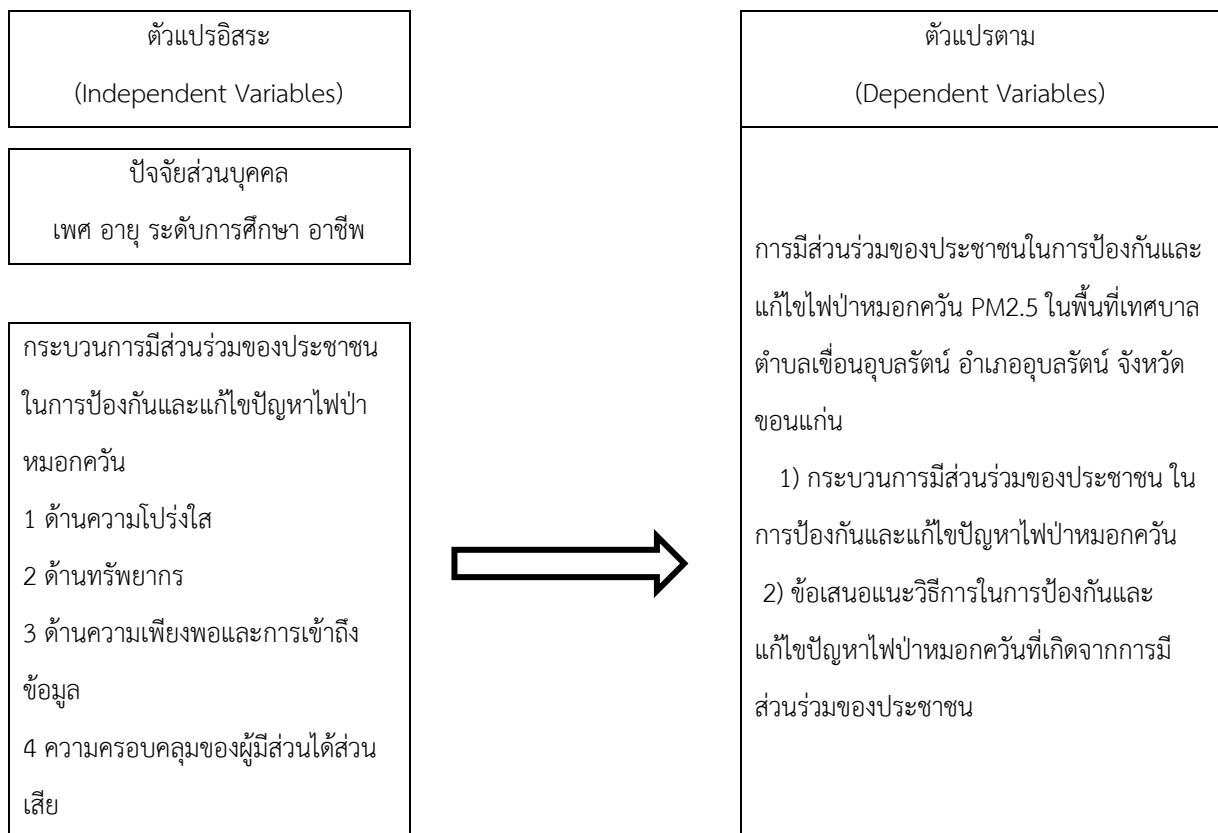
เป็นประจำทุกปี จากสาเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่ทุกภาคส่วนร่วมกัน
แก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทราบความต้องการของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ได้
แนวทางหรือมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของพื้นที่ เป็นการเริ่มต้นป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ตรง
จุด นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อปรับใช้กับพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน
พื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันที่เกิดจากการมีส่วน
ร่วมของประชาชน พื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยของนักวิจัยหลายๆท่าน ผู้วิจัยได้สรุป
และบูรณาการกรอบแนวคิด เป็นดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 3,512 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อนอุบลรัตน์, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยทำการเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการกระจายอย่างง่าย (Simple random sampling) หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การสุ่มตัวอย่างแบบให้โอกาสเท่าเทียมกัน (มนัส สุวรรณ, 2544) และนำมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 364 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยภาคสนาม คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิด (Close-ended Question) ซึ่งแบบสอบถามจะประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟป่าหมอกควัน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert Scale

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 364 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ IBM SPSS Statistics 26 (Statistical Package for the Social Sciences)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาไฟป่าหมอกควัน พื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีผลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	154	42.31
หญิง	210	57.69
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	78	21.44
21 - 40 ปี	121	33.24
41 ปีขึ้นไป	165	45.32
การศึกษา		
ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา	41	11.26
ระดับมัธยมศึกษา/ปวช.	110	30.21
ระดับอนุปริญญา/ปวส.	120	32.96
ระดับปริญญาตรี	90	24.72
ระดับปริญญาโท หรือสูงกว่า	3	0.82
อาชีพ		
อาชีพเกษตรกร	126	33.25
อาชีพรับจ้าง	1	32.98
อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	83	21.90
อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	32	8.44
และอาชีพอื่นๆ เช่น แม่บ้าน ข้าราชการบำนาญ ว่างาน นิสิต/ นักศึกษา	13	3.43

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 364 คน พบว่า ด้านเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 57.69 และเพศชาย จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 42.31 ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 45.32 รองลงมามีอายุระหว่าง 21 – 40 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 33.24 และมีอายุ 20 ปี หรือต่ำกว่า จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.44 ด้านระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 32.96 รองลงมาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 30.21 ระดับปริญญาตรี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.72 ระดับต่ำมัธยมศึกษา จำนวน 41คน คิดเป็นร้อยละ 11.26 และระดับปริญญาโท หรือสูงกว่า จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.82 ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง โดยมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 อาชีพรับจ้าง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.98 อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.44 และอาชีพอื่นๆ เช่น แม่บ้าน ข้าราชการบำนาญ ว่างงาน นิสิต/นักศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.43

ตอนที่ 2 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันพื้นที่เทศบาล ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ราชดำเนิน ภาพรวม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความโปร่งใส	4.24	0.628	มาก
2. ด้านทรัพยากร	4.03	0.733	มาก
3. ด้านความเพียงพอและการเข้าถึงข้อมูล	4.23	0.640	มาก
4. ความครอบคลุมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.03	0.741	มาก
โดยรวม	4.13	0.686	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน กรณีศึกษาพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.686) แต่เมื่อจำแนกเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ปรากฏ ดังนี้ ด้านความโปร่งใส พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.628) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ได้รับทราบ

นโยบายที่ถูกต้องและเปิดเผยได้จากหน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.48, S.D. = 0.656$)
รองลงมา มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นกับหน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.99, S.D. = 0.600$)

ด้านทรัพยากร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03, S.D. = 0.640$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร แลงบประมาณ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.23, S.D. = 0.741$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83, S.D. = 0.725$)

ด้านความเพียงพอและการเข้าถึงข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23, S.D. = 0.640$) การเข้าถึงข้อมูลการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันได้ง่ายและครบถ้วน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.688$) รองลงมา มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้หลายทางระดับมาก ($\bar{X} = 4.03, S.D. = 0.592$)

ด้านความครอบคลุมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03, S.D. = 0.741$)) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.759$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.722$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า วิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้ความรู้เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ภาครัฐควรส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน และภาครัฐควรมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 364 คน พบว่า ด้านเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 57.69 และเพศชาย จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 42.31 ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 45.32 รองลงมา มีอายุระหว่าง 21 – 40 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 33.24 และมีอายุ 20 ปี หรือต่ำกว่า จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.44 ด้านระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 32.96 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 30.21 ระดับปริญญาตรี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.72 ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 11.26 และระดับปริญญาโท หรือสูงกว่า จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.82 ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและ

รับจ้าง โดยมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 อาชีพรับจ้าง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.98 อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.44 และอาชีพอื่นๆ เช่น แม่บ้าน ข้าราชการบำนาญ ว่างาน นิสิต/นักศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.43

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน กรณีศึกษาพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ด้านความโปร่งใส พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.628) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ได้รับทราบนโยบายที่ถูกต้องและเปิดเผยได้จากหน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.656) รองลงมา มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นกับหน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.600) ด้านทรัพยากร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.733) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร และงบประมาณ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.741) รองลงมา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.725) ด้านความเพียงพอและการเข้าถึงข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.640) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าเข้าถึงข้อมูลการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันได้ง่ายและครบถ้วน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.688) รองลงมา มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้หลายทางระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.592) ด้านความครอบคลุมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.741) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ระดับมาก $\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.759) รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.722) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชยา อุ่นทองดี และจุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศจากหมอกควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

ข้อเสนอแนะวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้ความรู้เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ภาครัฐควรส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน และภาครัฐควรมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับศรีนวล แดงภู และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษา การการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบชุมชนบ้านร่องหมากน้อย ตำบลกลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขไฟป่าหมอกควัน PM2.5 ในพื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำๆ
2. ภาครัฐควรส่งเสริมให้ภาคเอกชน ประชาสังคม และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ตลอดจนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรในชุมชนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ในพื้นที่อื่น ๆ เปรียบเทียบ ความแตกต่าง ข้อดี ข้อเสีย นำมาพัฒนาแนวทางในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ฐานเศรษฐกิจ. (2566, 30 มีนาคม). “ไฟฟ้า” ถึง ฝุ่น PM2.5 เปิดสถิติ 10 ปี ไฟไหม้ป่าในประเทศไทย.

<https://www.thansettakij.com/health/wellbeing/560462>.

ณัฐชยา อุ่นทองดี และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2557) การมีส่วนร่วมของประชาชนในป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศจากหมอกควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม* 10(2), 21– 38.

เพชรรัตน์ วัลละหา. (2567, 12 มีนาคม). จังหวัดขอนแก่น ยกระดับมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ไฟป่ายุทธการสู้ภัย PM2.5. <https://radiokhonkaen.prd.go.th>.

มนัส สุวรรณ. (2544). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2551). *นโยบายและการจัดการสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์แก้ไขปัญหาหมอกพิษทางอากาศ กรมควบคุมมลพิษ. (2566, 9 ธันวาคม). *ขอนแก่นฝุ่นพีเอ็ม 2.5*

แดงเปิด! ชาวบ้านวอนหน่วยงานรัฐแก้ไขด่วน.

<https://www.khonkaenlink.info/read/837775/>.

ศรีนวล แต่งภู และคณะ (2561) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ต้นแบบชุมชนบ้านร่องหมากน้อย ตำบลกลันตา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารบัณฑิต*

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 16(1), 255–266.

Taro Yamane, *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper & Row, 1973.